

บทเรียนที่ 3

สมการบัญชี

การจัดทำบัญชีสำหรับกิจการเจ้าของคนเดียว ประเภทธุรกิจบริการมีความจำเป็นต้องมีทักษะปฏิบัติงานบัญชีเบื้องต้นตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของ เพื่อนำไปคำนวณหาตัวเลขของข้อมูลทางบัญชีต่าง ๆ ของรายการค้าได้อย่างถูกต้อง สามารถเขียนและคำนวณในรูปแบบ **“สมการบัญชี”** ได้ถูกต้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานในการจัดทำฐานะการเงินเพื่อแสดงฐานะการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่งได้

1. ความหมายของบัญชี

สมการบัญชี (Accounting Equation) หมายถึง สมการที่แสดงความสัมพันธ์ของส่วนประกอบของบัญชีสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นหรือบัญชี (ทุน) ซึ่งจะแสดงความสัมพันธ์เชิงสมดุล

“ **สมการบัญชี** นี้ถือได้ว่าเป็น ความรู้พื้นฐาน ที่มีความสำคัญก่อนที่จะศึกษาเรื่องการวิเคราะห์รายการค้า และการบันทึกบัญชีแยกประเภทให้ถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ”

จะแสดงความสมดุลของบัญชีสามารถเขียนในรูปสมการ ได้ดังนี้

1 กรณีที่กิจการไม่มีหนี้สิน สมการบัญชีจะเป็นดังนี้

$$\begin{array}{lcl} \text{สินทรัพย์} & = & \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น (ทุน)} \\ \text{Assets} & = & \text{Owner's Equity} \\ \text{A} & = & \text{OE} \end{array}$$

2 กรณีที่กิจการมีหนี้สิน สมการบัญชีจะเป็นดังนี้

$$\begin{array}{lcl} \text{สินทรัพย์} & = & \text{หนี้สิน + ส่วนของผู้ถือหุ้น (ทุน)} \\ \text{Assets} & = & \text{Liabilities + Owner's Equity} \\ \text{A} & = & \text{L + OE} \end{array}$$

2. การเขียนสมการบัญชีและการคำนวณสมการบัญชี

“ การจำแนกสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วน
ของเจ้าของ จะนำไปสู่การคำนวณหา
ความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์ หนี้สิน และ
ส่วนของผู้ถือหุ้น เพื่อจัดทำสมการ
บัญชี ซึ่งผู้จัดทำ บัญชีจะเขียนสมการบัญชี
ในรูปแบบใดก็ตาม ความสมดุลระหว่าง
สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น จะ
ยังคงอยู่ตลอดไปตามหลักการของแม่บทการ
บัญชี ซึ่งสามารถเขียนได้หลายลักษณะดังนี้ ”

1

การคำนวณสมการบัญชีกรณีกิจการไม่มีหนี้สิน

การคำนวณสมการบัญชีสามารถจะสับเปลี่ยนที่กันได้หรือเขียนใหม่จาก
สมการเดิมได้ ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับการคำนวณสมการโดยทั่วไป

ตัวอย่างที่ 1 ต่อไปนี้เป็นสินทรัพย์ของร้านช่างทองบริการ ซึ่งมีนายช่างทองเป็นเจ้าของดังนี้

		หน่วย : บาท	
เงินสด	120,000	รถบรรทุก	300,000
เงินฝากธนาคาร	240,000	ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	550,000
ลูกหนี้	45,000		

แทนค่าสมการบัญชีได้ดังนี้

สินทรัพย์	=	ส่วนของผู้ถือหุ้น (ทุน)
A	=	OE
1,255,000	=	OE
OE	=	1,255,000

ดังนั้นสินทรัพย์ของนายช่างทอง 1,255,000 มีค่าเท่ากับส่วนของผู้ถือหุ้น หรือทุน

2

การคำนวณสมการบัญชีกรณีที่เกิดการมีหนี้สิน

ตัวอย่างที่ 2 ต่อไปนี้เป็นสินทรัพย์ของร้านช่างทองบริการ ซึ่งมีนายช่างทองเป็นเจ้าของดังนี้

หน่วย : บาท

เงินสด	120,000	ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	550,000
เงินฝากธนาคาร	240,000	เจ้าหนี้การค้า	300,000
ลูกหนี้	45,000	เงินกู้จำนอง	50,000
รถบรรทุก	300,000		

แทนค่าสมการบัญชีได้ดังนี้

สินทรัพย์	=	หนี้สิน + ส่วนของเจ้าของ
A	=	L + OE
1,255,000	=	350,000 + OE
OE	=	1,255,000 - 350,000
ดังนั้น ส่วนของเจ้าของ	=	905,000 บาท

3

การเขียนสมการบัญชีกรณีการคำนวณสมการบัญชีซึ่งเปลี่ยนที่กันได้

$$\begin{aligned} \text{หนี้สิน} &= \text{สินทรัพย์ - ส่วนของเจ้าของ} \\ L &= A - OE \end{aligned}$$

ตัวอย่างที่ 3 ร้านอุ้มบุญบริการซึ่งมีนายอุ้มบุญเป็นเจ้าของกิจการ มีรายการสินทรัพย์และทุนของกิจการ ดังนี้

		หน่วย : บาท	
เงินสด	120,000	ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	550,000
เงินฝากธนาคาร	240,000	ทุน-นายอุ้มบุญ	905,000
ลูกหนี้	45,000		
รถบรรทุก	300,000		

การคำนวณหนี้สินตามสมการมีดังนี้

$$\begin{aligned} \text{หนี้สิน} &= \text{สินทรัพย์ - ส่วนของเจ้าของ (ทุน)} \\ L &= A - OE \\ L &= 1,255,000 - 905,000 \\ \text{หนี้สิน} &= 350,000 \text{ บาท} \end{aligned}$$

4

การเขียนสมการบัญชีกรณีของ ค่าสุทธิของกิจการ (สินทรัพย์สุทธิ)

โดยหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปที่สำคัญนั้นเรียกว่า สินทรัพย์สุทธิ จะคำนวณหาโดยนำสินทรัพย์ทั้งหมด หักหนี้สินทั้งหมด

$$\begin{array}{lcl} \text{ส่วนของผู้เจ้าของ} & = & \text{สินทรัพย์} - \text{หนี้สิน} \\ \text{OE (P)} & = & A - L \end{array}$$

ตัวอย่างที่ 4 ให้ใช้ข้อมูลจากตัวอย่างที่ 2

แทนค่าสมการบัญชีได้ดังนี้

$$\begin{array}{lcl} \text{ส่วนของผู้เจ้าของ} & = & \text{สินทรัพย์} - \text{หนี้สิน} \\ \text{OE} & = & A - L \\ 905,000 & = & 1,255,000 - 350,000 \\ \text{ส่วนของผู้เจ้าของ} & = & 905,000 \text{ บาท} \end{array}$$

3. งบฐานะการเงิน

สมการบัญชีเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการจัดทำ งบฐานะการเงินตามมาตรฐานการบัญชี ซึ่งได้ให้ความหมายของ **งบฐานะการเงิน (Statements of Financial Position)** คือรายงานที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงฐานะทางการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่งที่ปรากฏในงบการเงินมียอดคงเหลือของสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น หรือทุนเป็นจำนวนเท่าใด

การจัดทำงบฐานะการเงินแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

- └ แบบบัญชี (Accounting Form)
- └ แบบรายงาน (Report Form)

1 แบบบัญชี (Accounting Form)

จะใช้แบบฟอร์มคล้ายกับบัญชีแยกประเภทที่มี
ลักษณะคล้ายตัว “T” แบ่งออกเป็น 2 ด้าน

“ทางด้านซ้ายมือจะแสดง **รายการของสินทรัพย์**
ส่วนทางด้านขวามือจะ**แสดงรายการของหนี้สินและ**
ส่วนของผู้เจ้าของ”

ซึ่งรูปแบบนี้จะเป็นรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ ในการใช้ดู
ข้อมูลภายในกิจการ แต่เพื่อความสะดวกในการแสดง
ความสัมพันธ์ของสมการบัญชี หรือการวิเคราะห์
รายการค้า ให้ง่ายต่อความเข้าใจจึงต้องนำ มาศึกษาใน
หน่วยการเรียนนี้

ขั้นตอนการจัดทำฐานะการเงินแบบบัญชี มีดังนี้

ขั้นที่ 1 เขียนหัวฐานะการเงิน 3 บรรทัด

บรรทัดที่ 1 เขียนชื่อกิจการ

บรรทัดที่ 2 เขียนคำว่า “ฐานะการเงิน”

บรรทัดที่ 3 เขียนวัน เดือน ปี ที่จัดทำฐานะการเงิน

ขั้นที่ 2 ทางด้านซ้ายมือให้เขียนรายละเอียดของสินทรัพย์ แสดงรายการ
ต่าง ๆ ของสินทรัพย์ที่กิจการมีอยู่

ขั้นที่ 3 ทางด้านขวามือให้เขียนรายละเอียดของหนี้สินและส่วนของผู้
เจ้าของที่กิจการมีอยู่

ขั้นที่ 4 รวมยอดทั้ง 2 ด้านให้เท่ากันและอยู่ในระดับเดียวกัน

ร้านสมชายการช่าง
งบฐานะการเงิน
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2566

สินทรัพย์	บาท	สต.	หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	บาท	สต.
สินทรัพย์หมุนเวียน			หนี้สินหมุนเวียน		
เงินสด	xx	-	ตัวเงินจ่าย	xx	-
ลูกหนี้	xx	-	เจ้าหนี้	xx	-
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์			หนี้สินไม่หมุนเวียน		
เครื่องตกแต่ง	xx	-	เงินกู้	xx	-
อุปกรณ์	xx	-	รวมหนี้สิน	xx	-
สินทรัพย์ไม่มีต้นทุน			ส่วนของผู้ถือหุ้น		
ค่าความนิยม	xx	-	ทุน.....	xx	-
รวมสินทรัพย์	84,000	-	รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	84,000	-

Business's name.....
 Statements of the financial position
 Date.....

Assets	Baht	St.	Liabilities + Owner's Equity	Baht	St.
Current Assets			Current liabilities		
Cash	xx	-	Payable	xx	-
Receivable	xx	-	etc	xx	-
① Total current assets	xx	-	③ Total current liabilities	xx	-
Non-Current Assets			Non-Current liabilities		
Decoration	xx	-	Loan 5 years	xx	-
Equipment	xx	-	etc.	xx	-
② Total non-current assets	xx	-	④ Total non-current liabilities	xx	-
			⑤ Total liabilities ③ + ④	xx	-
			Owner's Equity		
			Capital.....	xx	-
			etc.	xx	-
			⑥ Total owner's equity	xx	-
⑦ Total assets ① + ②	xx	-	⑧ Total liabilities+owner's equity	xx	-

2

แบบรายงาน (Report Form)

เป็นการนำเสนองบการเงินที่เรียงลำดับองค์ประกอบ โดยเริ่มจากรายการสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ (ทุน) ตามลำดับ

ขั้นตอนการจัดทำฐานะการเงินแบบบัญชี มีดังนี้

ขั้นที่ 1 เขียนหัวฐานะการเงิน 3 บรรทัด

บรรทัดที่ 1 เขียนชื่อกิจการ

บรรทัดที่ 2 เขียนคำว่า “**งฐานะการเงิน**”

บรรทัดที่ 3 เขียนวัน เดือน ปี ที่จัดทำ ฐานะการเงิน

ขั้นที่ 2 เขียนคำว่า “**สินทรัพย์**” ไว้ตรงกลางกระดานตอนบน เขียนหัวข้อสินทรัพย์หมุนเวียน ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ และสินทรัพย์อื่น พร้อมรายละเอียดต่าง ๆ ของสินทรัพย์ที่กิจการมีอยู่แล้ว รวมยอดทั้งหมดของสินทรัพย์

ขั้นที่ 3 เขียนคำว่า “**หนี้สินและส่วนของเจ้าของ**” ไว้ตรงกลางกระดานต่อจากสินทรัพย์ให้แสดงรายการที่เป็นหนี้สินหมุนเวียนและหนี้สินไม่หมุนเวียนและตามด้วยรายการที่เป็นส่วนของเจ้าของแล้วรวมยอดทั้งหมดของหนี้สินและส่วนของเจ้าของซึ่งจะต้องมียอดเท่ากับสินทรัพย์

ชื่อกิจการ.....
งบฐานะการเงิน
วันที่.....
สินทรัพย์

สินทรัพย์หมุนเวียน		
เงินสด		XX
เงินฝากธนาคาร		XX
ลูกหนี้		XX
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์		
ที่ดิน		XX
อาคาร		XX
รถยนต์		XX
	รวมสินทรัพย์	XX
	หนี้สินและส่วนของผู้เป็นเจ้าของ	
หนี้สินหมุนเวียน		
ตั๋วเงินจ่าย		XX
เงินเบิกเกินบัญชี		XX
เจ้าหนี้		XX
หนี้สินไม่หมุนเวียน		
เงินกู้		XX
	รวมหนี้สิน	XX
ส่วนของผู้เป็นเจ้าของ		
ทุน.....		XX
	รวมส่วนของผู้เป็นเจ้าของ	XX
	รวมหนี้สินและส่วนของผู้เป็นเจ้าของ	XX

ตัวอย่างที่ 5 ต่อไปนี้เป็นรายการสินทรัพย์ หนี้สินของร้านปรุงแต่งบริการซึ่งนายปรุงเป็นเจ้าของ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2566 มีเงินสด 20,000 บาท เงินฝากธนาคาร 50,000 บาท อุปกรณ์สำนักงาน 260,000 บาท รถยนต์ 300,000 บาท และเจ้าหนี้ 80,000 บาท

ให้ทำ

1. แทนค่าในสมการบัญชี
2. งบฐานะการเงิน

$$\begin{array}{rcl}
 \text{1. แทนค่าสมการบัญชี} & A & = & L + OE \\
 & 630,000 & = & 80,000 + OE \\
 & OE & = & 550,000
 \end{array}$$

2. งบฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2566

2.1 งบฐานะการเงินแบบบัญชี

ร้านปรุงแต่งบริการ
งบฐานะการเงิน
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2566

สินทรัพย์	บาท	สต.	หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	บาท	สต.
สินทรัพย์หมุนเวียน			หนี้สินหมุนเวียน		
เงินสด	20,000	-	เจ้าหนี้	80,000	-
เงินฝากธนาคาร	50,000	-	รวมหนี้สิน	80,000	-
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์			ส่วนของผู้ถือหุ้น		
อุปกรณ์สำนักงาน	260,000	-	ทุน-นายปรุง	550,000	-
ยานพาหนะ	300,000	-			
	630,000	-		630,000	-

ร้านปรุงแต่งบริการ
 งบฐานะการเงิน
 ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2566
 สินทรัพย์

สินทรัพย์หมุนเวียน	
เงินสด	20,000
เงินฝากธนาคาร	<u>50,000</u>
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	70,000
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	
อุปกรณ์สำนักงาน	260,000
ยานพาหนะ	<u>300,000</u>
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	<u>560,000</u>
รวมสินทรัพย์	<u>630,000</u>

หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

หนี้สินหมุนเวียน	
เจ้าหนี้การค้า	80,000
ส่วนของผู้ถือหุ้น	
ทุน-นายปรุง	<u>550,000</u>
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>630,000</u>

คำศัพท์ทางบัญชี

ศัพท์บัญชี	ศัพท์ภาษาอังกฤษ
สมการบัญชี	Accounting Equation
ส่วนของผู้เป็นเจ้าของ (ทุน)	Owner's Equity (Proprietorship or Capital)
งบฐานะการเงิน	Statements of the financial position
แบบรายงาน	Report Form
แบบบัญชี	Accounting Form

ศัพท์บัญชี	ศัพท์ภาษาอังกฤษ
สินทรัพย์	Asset
หนี้สิน	Liability
ส่วนของผู้เจ้าของ	Owner's Equity
สินทรัพย์หมุนเวียน	Current Asset
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	Non-Current Asset
เงินลงทุนระยะยาว	Long-term investments
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	Property, Plant and Equipment
หนี้สินหมุนเวียน	Current Liabilities
เจ้าหนี้การค้า	Accounts Payable
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร	Bank Overdraft
หนี้สินไม่หมุนเวียน	Non-Current Liabilities
เงินกู้ยืมระยะยาว	Long-term Loans

แบบทดสอบท้ายบทเรียนที่ 3

สแกน QR Code เพื่อทำ

